

Source sheet for TGS #36 "The Day of Judgment"

- (1) בארבעה פרקים העולם נידון: בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן, בראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון (משנה ר"ה א ב)
- (2) בני מרון הצאן ... כלומר שמחשבין עם בני אדם ודנין אותם לבריאות ומחלה ומות וחיים וזולת זה משאר מצבי האדם. ופשט לשון זה ברור כמו שאתה רואה, אבל סודו וענינו אין ספק שהוא קשה מאד (פירוש המשניות להרמב"ם, שם)
- (3) לעולם ה' דברך נצב בשמים ... תני רבי אליעזר בעשרים וחמשה באלול נברא העולם, ואתיא דרב כהדא דתני רבי אליעזר, דתניא בתקיעתא דרב: זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון וכו' כי חק לישראל הוא משפט וכו' ... על המדינות בו יאמר איזו לחרב ואיזו לשלום איזו לרעב ואיזו לשובע איזו למות ואיזו לחיים ובריות בו יפקדו להזכירם חיים ומות. נמצאת אומר בראש השנה נברא אדם הראשון: בשעה ראשונה עלה במחשבה; בשנייה נמלך במלאכי השרת; בשלישית כינס עפרו; ברביעית גיבלו; בחמישית ריקמו; בשישית העמידו גולם על רגליו; בשביעית זרק בו נשמה; בשמינית הכניסו לגן עדן; בתשיעית ציוהו; בעשירית עבר על ציוהו; באחת עשרה נידון; בשתיים עשרה יצא בדימוס מלפני הקב"ה. אמר לו הקב"ה: אדם, זה סימן לבניך – כשם שנכנסתה לפניי בדין ביום הזה ויצאתה בדימוס, כך עתידין בניך להיות נכנסין לפניי בדין ביום הזה ויוצאין בדימוס. אימתי? בחדש השביעי באחד לחדש (פסיקתא דרב כהנא, פסקא כג)
- (4) ולכך נהגו בברצלונה וגלילותיה להשכים באשמורת הבוקר בכ"ה באלול
- (5) שלשה ספרים נפתחין בר"ה, אחד של רשעים גמורין ואחד של צדיקים גמורין ואחד של צדיקים גמורין. צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים; רשעים גמורין נכתבין לאלתר למיתה; בינוניים תלויין ועומדין מר"ה ועד יוה"כ. זכו, נכתבין לחיים; לא זכו נכתבין למיתה (ר"ה טז ע"ב)
- (6) ונחתמין לאלתר לחיים: מדקא חשיב בינוניים משמע דצדיקים גמורין קרי למי שזכותיו מרובים, ורשעים גמורים למי שעונותיו מרובים, ופעמים הצדיקים נחתמין למיתה ורשעים גמורים לחיים ... וכל זה דקרי הכא גבי רשעים מיתה וגבי צדיקים חיים כלומר לחיי העולם הכא (תוס' שם)
- (7) חי הוא שם למה שגדל וחש... כן תדיר שימושו של שם זה במשמעות קניית החכמה... ולפי זה נקראו הדעות הנכונות חיים והדעות הפסולות מות. הוא יתעלה אמר: ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב [ואת המות ואת הרע]. הרי שאמר מפורשות שהטוב הוא החיים והרע הוא המות... וכן אפרש דבריו יתעלה: למען תחיון, כמו מה שנאמר בפירוש הנמסר במסורת לדבריו: למען ייטב לך... צדיקים אפילו במיתתם קרואים חיים ורשעים אפילו בחייהם קרואים מתים (מו"נ ח"א פמ"ב)
- (8) הושאל לשון אכילה לחכמה, ללימוד ובכלל להשגות השכליות אשר באמצעותן מתמיד קיום הצורה האנושית במצבה השלם ביותר, כמו שהגוף מתמיד באמצעות המזון במצבו הטוב ביותר (שם, פ"ל)
- (9) ילד... מי שהורה למישהו דבר-מה ולימדו סברה, הרי הוא כאילו הולידו, מבחינה שהוא בעל הסברה הזאת (שם, פ"ז)
- (10) ופרעון הרשעים הוא שלא יזכו לחיים אלו אלא יכרתו וימותו. וכל מי שאינו זוכה לחיים אלו הוא המת שאינו חייה לעולם אלא נכרת ברשעו ואבד כבהמה וזה הוא הכרת הכתוב בתורה... הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא, כלומר: שאותה הנפש שפירשה מן הגוף בעולם הזה, אינה זוכה לחיי העולם הבא, אלא גם מן העולם הבא נכרתה (הלכות תשובה פ"ח ה"א)

- 11) ולהיות כוונת ה' יתעלה שיהיה השתדלות האדם בהשלמת השכל האנושי לבד, ציוה האדם שישתדל בהשגות המיוחסות אל השכל האנושי והם המושכלות אשר ישוב בהם נצחי ויעזוב השגת הטוב והרע, כי בעת השתדלותו בו יבצר ממנו שלמותו האמיתי אשר בו יקנה החיים הנצחיים (רלב"ג, בראשית ב טו-טז)
- 12) וירא אלהים את-כל-אשר עשה, והנה-טוב מאד, ויהי-ערב ויהי-בקר, יום הששי (בראשית א לא)
- 13) ויצו ה' אלהים, על-האדם לאמר: מכל עץ-הגן, אכל תאכל: ומעץ, הדעת טוב ורע--לא תאכל, ממנו: כי, ביום אכלך ממנו--מות תמות: ויאמר ה' אלהים, לא-טוב היות האדם לבדו; אעשה-לו עזר, כנגדו. (שם ב טז-יח)
- 14) והנה טוב מאד והנה טוב מות (בראשית רבה ט, ה)
- 15) והנה טוב מאד זה מלאך המות (שם ט, י)
- 16) והסוד הנפלא בכך זה כי אדם הוזהר שלא ימשך אחר העץ ההוא ולא יאכל ממנו בעוד שהרע מחובר בו שהכל היה מעורב והשמרים יחד, ולזה נקרא עץ הדעת טוב ורע: טוב ורע מחוברים יחד בערבוביא. והוזהר שלא יאכל ממנו עד שיהיה כולו טוב, והוא בהיות עץ הדעת בייחוד בעץ החיים וכלי הזעם שהוא הרע שבו מובדלים ממנו, וזה היה בבא יום השבת שחזרו פנים אל פנים, ואז הרע ההוא יבדל וילך לו אל מקומו שהוא מקום התוהו ואז היה העץ כולו טוב. והוא לא המתין כי בשעה עשירית סרח (עבוה"ק ח"ד פי"ג)
- 17) וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום: וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו: ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים כי נחמתי כי עשיתם (בראשית ו ה-ז)
- 18) מאי כבני מרון? הכא תרגימו כבני אמרנא (ראש השנה דף יח ע"א)
- 19) משמים הביט ה' ראה את כל בני האדם: ממכון שבתו השגיח אל כל יושבי הארץ: היוצר יחד לבם המבין, אל כל מעשיהם (תהלים לג יג-טו)
- 20) לפיכך נברא אדם יחידי (משנה סנהדרין ד, ה)
- 21) צדיקים יצר טוב שופטן שנאמר "ולבי חלל בקרבי, רשעים יצר רע שופטן שנאמר "נאם פשע לרשע בקרב לבי אין פחד אלהים לנגד עיניו, בינונים זה וזה שופטן שנאמר "יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו. אמר רבה כגון אנו בינונים. אמר ליה אביי לא שביק מר חיי לכל בריה... אמר רבא לידע אינש בנפשיה אם צדיק גמור הוא אם לאו (ברכות סא ע"ב)